

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

BESZÁMOLÓ A BEVÁLT GYAKORLATOKRÓL A KULTURÁLIS ÉS KREATÍV ÁGAZATOK EXPORTJÁRA VONATKOZÓ STRATÉGIÁK ÉS A NEMZETKÖZIESÍTÉS TÁMOGATÁSA

A KULTURÁLIS ÉS KREATÍV ÁGAZATOK TAGÁLLAMI SZAKÉRTŐINEK
NYITOTT KOORDINÁCIÓS MÓDSZERT ALKALMAZÓ (OMC) MUNKACSOPORTJA

1 | Bevezetés

A kulturális és kreatív ágazatok stratégiai helyzetben vannak ahhoz, hogy elősegítsék az Európai Unióban (EU) az intelligens, fenntartható és befogadó növekedést, és ezáltal teljes mértékben hozzájáruljanak az Európa 2020 Stratégiához. A nemzetköziesítést és az exportot támogató intelligens politikákra van szükség ahhoz, hogy a kisebb szervezetek és vállalatok jelentős többsége globális környezetben működhessen, továbbá új közönségeket és piacokat érhessen el világszerte. Ennek fényében meg kell határozni a leghatékonyabb támogató szolgáltatásokat, elő kell segíteni a külföldi piacokhoz való hozzáférést, erősíteni kell a szabályozás területén folytatott párbeszédet, és értékelni kell a lehetséges kockázatmegosztó eszközöket. Alaposabban meg lehetne vizsgálni a források együttes hasznosításában és a különböző uniós szereplők közötti szorosabb együttműködésben rejlő lehetőségeket, elősegítve egyrészt az európai kulturális és kreatív jelenlét megerősítését a világban, másrészt egy vonzó európai image kialakítását, amely az örökség terén meglévő kiválóságunkat vibráló, élenjáró kreativitással köti össze.

2 | A beszámoló körülményei

A beszámolót a kulturális és kreatív ágazatok exportjára vonatkozó stratégiák és a nemzetköziesítés támogatásával foglalkozó, Nyitott Koordinációs Módszert alkalmazó (OMC) munkacsoport készítette, amely az EU 28 tagállamát képviselő szakértőkből áll és 2012 októberében kezdte meg működését a Tanács 2011–2014-es időszakra vonatkozó kulturális munkatervének keretében. A beszámoló a kulturális és kreatív ágazatokban rejlő európai uniós lehetőségekről szóló meglévő irodalomra épül és kiegészíti azt, továbbá ez az első olyan beszámoló, amely kifejezetten a kulturális és kreatív ágazatok exportjára és nemzetköziesítésére összpontosít.

A beszámoló egyben a legújabb darabja annak a tanulmány sorozatnak, amit a különböző OMC-munkacsoportok a Tanács jelenlegi és korábbi kulturális munkaterveivel összhangban készítettek. Ez a szakpolitikai nyilatkozatok és nagyszámú, különböző tagállamoktól származó bevált gyakorlatot tartalmazó anyagmenyiség jól szemlélteti, milyen hihetetlenül széles azoknak az intézkedéseknek és tevékenységeknek a köre, amelyeket Európában a legfőbb kultúrpolitikai célkitűzések megvalósítása érdekében bevezettek illetve elvégeztek.

3 | Export és nemzetköziesítés a kulturális és kreatív ágazatokban – SWOT-elemzés

A kulturális és kreatív ágazatok exportját és nemzetközivé válását alátámasztó alaptörténet meglehetősen világos és egyszerű. Az európai kultúra rendkívül sokszínű, különleges kulturális örökséggel, színvonalas oktatással és több százezer olyan vállalkozással rendelkezünk, amelyek termékek és szolgáltatások tömegét állítják elő, a globális piac pedig folyamatosan növekszik. Ezeket az erősségeket és lehetőségeket egyre inkább elismerik az európai politikai diskurzusban.

A fő gyengeségeket és kihívásokat az egészen kisméretű vállalatok túlsúlya, a közvetítők gyengesége és a jogok kezelésével kapcsolatos kérdések jelentik. További gyengeségek és kihívások többek között az alábbiak:

- a kulturális és kreatív ágazatok eszmei jellegéből adódó korlátozott hozzáférés az exportpromóció finanszírozásához, és az ebből következő forráshiány olyan főbb exportpromóciós intézkedésekre, mint a csomagolás, marketing és márkázás;
- információhiány a nemzetközi irányzatokról és célpiacokról, az ott érvényes szabályokról és előírásokról, valamint a versenyhelyezetről és a fogyasztói preferenciákról;
- a megfelelő és összehangolt exporttámogató intézkedések hiánya a kormányok/állami hatóságok részéről és a határokon átnyúló együttműködés finanszírozásához szükséges források hiánya, mivel a finanszírozási mechanizmusok többsége egy adott országra koncentrál;
- a kiterjedt nemzetközi hálózatok hiánya, ami megnehezíti a megfelelő partnerek, disztribútorok vagy eladók megtalálását;
- az ágazat és az alágazatok nem hatékonyan szervezettek, mivel a nemzetközi promóció az egyes szereplőkre hárul;
- a nemzetköziesítés és az exportképességek nem szerepelnek a kulturális és kreatív tantervekben; más ágazatoknak nincsen tudomása arról, hogy a kulturális és kreatív ágazatok milyen hozzáadott értéket kínálhatnak nekik az export és a nemzetköziesítés tekintetében;
- a piac szétaprózódása és a nyelvi korlátok.

4 | A tagállamok bevált gyakorlatai

A beszámoló a fentiekben felsorolt kihívások és gyengeségek ellenére kiemeli a kulturális és kreatív ágazatokban rejlő hatalmas potenciált a nemzetköziesítésre, valamint az Európa-szerte bevezetett sikeres támogató intézkedéseket. A beszámoló tehát elsődlegesen arra összpontosít, hogy példákat mutasson be a tagállamok bevált gyakorlataiból. Az ennek szentelt fejezetet nyolc intézkedés kategóriára osztották, amelyek összesen 34 gyakorlatot és példát tartalmaznak:

- célzott stratégiák a kulturális és kreatív ágazatok exportjára,
- általános üzletfejlesztési támogatás a kulturális és kreatív ágazatokra koncentrálva,
- a kultúrpolitika nemzetközivé tétele,
- hálózatok és klaszterek támogatása,
- a nemzetközi promóció támogatása,
- uniós szintű támogató intézkedések,
- bemutatók, fesztiválok, vásárok, kereskedelmi missziók és egyéb exporttal kapcsolatos események és tevékenységek támogatása,
- a régiók közötti együttműködés támogatása.

A beszámoló az Európai Unió tagállamaiból származó szemléltető példák mellett más országok, például Kanada és Japán gyakorlatait is bemutatja.

5 Következtetések és ajánlások

A beszámoló legnagyobb része olyan stratégiákra összpontosít, amelyeket az uniós tagállamok sikerrel alkalmaztak a nemzetköziesítés és az export támogatása érdekében. A munkacsoport ugyanakkor a gyengeségeket és kihívásokat is elismeri, amelyekkel a különböző szintek politikai döntéshozóinak foglalkozniuk kell, és a meghatározott kihívások leküzdéséhez a következő fajta beavatkozásokat javasolja megfontolásra.

A támogatást és finanszírozást illetően:

- különleges támogatás biztosítása a legfőbb exportpromóciós intézkedésekhez: csomagolás, marketing és márkázás;
- termékfejlesztési alap létrehozása a kulturális és kreatív ágazatok hagyományostól eltérő szűk szegmensei számára;
- intézkedések megtervezése a vezetők, ügynökök és egyéb hasonló közvetítők támogatására;
- megfelelő rendszerek létrehozása a kulturális és kreatív ágazatok vállalatainak fesztiválok, vásárokon és piacokon való részvételére;
- üzleti modellek és jövedelemtermelési módozatok ismeretének az elősegítése a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok alapján köz- és magánfinanszírozás bevonásával, többek között támogatások, kölcsönök, biztosítékok, tőke stb.;
- a különböző állami támogatási és finanszírozási rendszerek közötti szinergiák és koordináció erősítése annak érdekében, hogy létrejöhessenek a nemzetköziesítés és növekedés felhasználóbarát pályái.

A szellemi tulajdonhoz fűződő jogokat illetően:

- a szerzői jogok és a szomszédos jogok magas szintű védelmének, valamint a közös jogkezelés és a határokon átnyúló engedélyezés hatékonyságának és átláthatóságának biztosítása;
- együttműködés harmadik országokkal szerzői jogi szabályaik hatékonyabb végrehajtása és a kalózkodás elleni küzdelem érdekében;
- együttműködés olyan módszerek kidolgozásában, amelyek segítségével felmérhető a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok és az eszmei vagyon értéke, hogy ezeket a kulturális és kreatív ágazatok vállalatai biztosítékként felhasználhassák garanciák, kölcsönök és egyéb finanszírozási formák megszerzésére.

A kulturális és kreatív ágazatok együttműködését és láthatóságát illetően:

- a kulturális és kreatív ágazatok nemzeti és nemzetközi hálózatainak és klasztereinek támogatása annak érdekében, hogy hatékonyabban mozdíthassák elő az EU kulturális exportját és nemzetköziesítését, valamint a külföldi piacok megnyitását;
- egy határokon átnyúló európai támogatás kifejlesztése az EU-n kívülre irányuló exporthoz az EU égisze alatt, meghatározott klaszterek számára;
- díjak vagy versenyek szervezése az export és a nemzetköziesítés láthatóságának növelésére;
- tudatosító kampányok kidolgozása bevált gyakorlatok felhasználásával, kiemelve, hogy más ágazatok hogyan profitálhatnak abból, ha az export területén együttműködnének a kulturális és kreatív ágazatokkal;
- európai uniós szintű kiállítások bemutatása harmadik országokban.

A szakmai oktatást és képzést, valamint továbbtanulást és továbbképzést illetően:

- az oktatási intézmények közötti kölcsönös cserét előmozdító ösztönzők kifejlesztése, nemzetközi jelleget adva mind a kulturális és kreatív tantárgyaknak, mind a támogató tantárgyaknak (művészeti menedzsment stb.), továbbá az egyetemek illetve egyetemi tanszékek közötti kurzuscseré előmozdítása;
- annak tudatosítása, hogy az általános vezetési valamint a nemzetközivé tétellel és exporttal kapcsolatos készségeket integrálni kell a kulturális és kreatív tantervekbe, valamint a gyakorlati szakemberek integrációjának a támogatása;
- a menedzser szakképzés támogatása (pl. speciális szemináriumok/workshopok a nemzeti export hivatal lebonyolításával vagy vele együttműködve);
- a közvetítők képzésben és hálózati lehetőségekben való részvételének támogatása;
- a készségek és szakmák elismerésének támogatása a kulturális és kreatív területeken belül a szakmai szövetségek finanszírozásán keresztül.

A beszámoló teljes szövege elérhető az alábbi linken:

http://ec.europa.eu/culture/our-policy-development/policy-documents/omc-working-groups_en.htm

A kulturális és kreatív ágazatok nemzetköziesítését és exportját támogató stratégiákkal foglalkozó OMC-munkacsoport társelnökei:

Ragnar SIIL (EE), e-mail: ragnar.siil@creativitylab.ee

Kimmo AULAKE (FI), e-mail: kimmo.aulake@minedu.fi

Európai Bizottság:

Oktatási és Kulturális Főigazgatóság

„E” Igazgatóság – Kultúra és Kreativitás

E1 Osztály – Kultúrpolitika és kultúrák közötti párbeszéd

E-mail: EAC-UNITE-E1@ec.europa.eu

Melléklet:

A kulturális és kreatív ágazat exportot és nemzetköziesítést szolgáló stratégiáinak felmérése az EU tagállamaiban, Judith STAINES és Colin MERCER, Európai Kulturális Szakértői Hálózat (EENC), 2013

<http://www.eenc.info/wp-content/uploads/2013/04/JStaines-CMercer-Mapping-CCI-Export-Strategies-Feb-2013.pdf>

Vonatkozó linkek:

Az Oktatási és Kulturális Főigazgatóság, Kulturális és kreatív ágazatok honlapja:

http://ec.europa.eu/culture/our-policy-development/cultural-and-creative-industries_en.htm

Az Európai Bizottság közleménye: A kulturális és kreatív ágazatok támogatása az uniós növekedés és munkahelyteremtés érdekében, COM(2012)537:

http://ec.europa.eu/culture/our-policy-development/documents/com537_en.pdf

OMC Szakpolitikai kézikönyv a strukturális alapok stratégiai felhasználásáról, hogy ezáltal serkentsék a kultúrának a helyi, regionális és nemzeti fejlődésre gyakorolt hatását:

<http://ec.europa.eu/culture/our-policy-development/documents/policy-handbook.pdf>

Európai Bizottság, „A kulturális és kreatív iparágak potenciáljának felszabadítása” című zöld könyv:

http://ec.europa.eu/culture/our-policy-development/cultural-and-creative-industries/green-paper_en.htm